

Nepůvodní druhy ryb v našich vodách

Jana Svobodová

Introdukce

- **Člověkem prováděné přemíst'ování rybích druhů do míst, kde se původně nevyskytovaly.**
- Účel: trvalé zachování nového druhu v přírodě nebo v chovu.
- ***Aklimatizace*** – introdukovaní jedinci se přizpůsobují novým podmínkám.
- ***Naturalizace*** – nový druh se aklimatizoval a přirozeně se reprodukuje.

- Důvody: produkční využití (rybníky, intenzivní chov)
rozšíření druhů pro sportovní rybolov
za účelem redukce rostlinné hmoty, koryšů apod.

- K nechtěné introdukci může docházet při: úniku pokusných a experimentálních chovů
dovozu a vysazení druhu jako nechtěné příměsi s násadami jiných ryb
amatérském dovozu a vysazení do volných vod v rámci akvaristických aktivit

Introdukce

- **Nepůvodní druh** – nevyskytoval se v daném povodí, ale pro území ČR či pro středoevropský region je původní.
 - př. Ostroretka stěhovavá – původně Morava (Dunaj), do Vltavy (Labe) byla introdukována
 - Úhoř říční – původně Labe a Vltava, introdukován do Moravy
- **Exotický druh** – nevyskytoval se ve středoevropském regionu, je původně z jiných geografických oblastí
 - př. Pstruh duhový – Severní Amerika
 - Amur bílý – východní Asie, Čína

Jde o introdukci?

- Mezi introdukované druhy **nepatří** ty druhy, které se do našich vod dostaly přirozenou migrační cestou

př. Hlaváč černoústý (2008) – Morava a Dyje

- Někdy není jisté, zda daný druh řadit mezi introdukované či hraniční

př. Hlavačka mramorovaná – původní domovinou jsou pobřežní oblasti Kaspického, Černého a Azovského moře, řeky, které se do nich vlévají a některá jezera v této oblasti. U nás 1994 – Mušovská přehradní nádrž. Není jisté, zda se sem dostala přirozeně z Dunaje nebo ji sem zavlekli sportovní rybáři jako návnadovou rybku..

Tradice introdukce

- **Středověk** – první záznamy o přesunech **candáta** a **kapra** z povodí Dunaje do povodí Labe
- **Konec 19. – 20. stol.** – nejvíce pokusů o introdukci na území ČR
- Na území ČR je prokázána introdukce asi **40 druhů**.
- Ve vodách ČR je v **dnešní době** doložen výskyt **60 druhů**, z toho **11 (12) druhů** je introdukovaných.

Pokusy o introdukci

Neúspěšné introdukce

- siven obrovský (1972)
- siven arktický (1883)
- pstruh cetinský (1901?)
- síh malý (1951)
- síh podzimní (1959)
- síh Wartmannův (?)
- síh písečný (?)
- lipan bajkalský (1959)
- hadohlavec amurský (1956)
- slunečnice ušatá (1913)
- kaprovec velkoústý (1985)
- kaprovec černý (1985)
- sumeček tečkovaný (1985)
- okounek skalní (1911)
- okounek pstruhový (1889)
- okounek černý (1889)

Umělé odchovy

- jeseter hladký (1994)
- jeseter ruský (1996)
- jeseter hvězdnatý (1994)
- jeseter sibiřský (1982)
- veslonos americký (1995)
- amur černý (1999)
- keříčkovec jihoafrický (1986)
- tlamoun nilský (1985)

Úspěšně introdukované druhy

- **Amur bílý** (*Ctenopharyngodon idella*) – původně čínská ryba k nám byla vysazena 1961 ze SSSR na Třeboňsko. Cílem bylo jeho využití v zarostlých rybnících, protože je býložravec. Amur se u nás nevytírá, podmínkou je tedy jeho intenzivní vysazování do revírů. Je to i rybářsky velmi atraktivní ryba. V posledních letech byl do našich vod zavezen i **Amur černý**, kvůli potlačování vodní měkkýšů.

Úspěšně introdukované druhy

- **Tolstolobik bílý** (*Hypophthalmichthys molitrix*) – 1964, z východní Asie, snižování fytoplanktonu a eutrofizace vod, přičemž snižování fytoplanktonu se až tolik neprokázalo. V našich vodách se nevytírá, musí být uměle vysazován. Ačkoli je rybářsky atraktivní, jeho odchyt na háček je velmi obtížný.
- **Tolstolobec pestrý** (*Aristichthys nobilis*) – 1964, z Číny, s tolstolobikem bílým se mohou křížit, živí se pouze planktonem a je velice těžko odlovitelný. Jeho výskyt u nás je plně závislý na vysazování násad.

Úspěšně introdukované druhy

- **Střevlička východní** (*Pseudorasbora parva*) – původně z Číny, 1981-1982 k nám byla dovezena z Maďarska jako nechtěná příměs s násadou ryb. Plně se naturalizovala v rybnících, při přemnožení představuje nebezpečí pro plůdky ostatních ryb. Je využívána jako potrava pro dravé ryby (candáta) nebo jako nástražní rybka.
- **Karas stříbřitý** (*Carassius auratus*) – jeden z exotických druhů, který k nám pronikl v letech 1975-1976 z toku Dunaje do Dyje a Moravy. Nejprve se na Jižní Moravě výrazně přemnožil, dnes jeho stavy klesají. Rozmnožuje se tzv. gynogenezí. V současnosti ale existují již populace se samci, které se rozmnožují sexuálně. Mohou se také křížit s kaprem nebo karasem obecným.

Úspěšně introdukované druhy

- **Pstruh duhový** (*Oncorhynchus mykiss*) – 1888, Severní Amerika, původním záměrem bylo rozšíření pstruhové skladby, což se nepodařilo, protože se téměř nevytírá. Musí se tedy vysazovat, což může mít neblahý dopad na pstruha obecného. Odlov je velice snadný, je to důvěřivá ryba.
- **Siven americký** (*Salvelinus fontinalis*) – 1885, Severní Amerika, téměř se nevytírá, závislý na umělém vysazování, může se křížit s pstruhem obecným za vzniku neplodných „tygrovitých ryb“. Velkých rozměrů u nás nedosahuje, nestačí dorůst.

Úspěšně introdukované druhy

- **Síh maréna** (*Coregonus maraena*) - 1882 v počtu 5000 jiker z polského jezera Miedwie, má sloužit jako potrava dravých ryb, moc se přirozeně nerozmnožuje (Lipno), uměle reprodukován
- **Síh peled'** (*Coregonus peled*) – 1970, Sibiř, živí se planktonem, hůře odlovitelný, kříží se s marénou – jedinci rychleji rostou, proto se cíleně chovají, hybridi jsou velmi těžce rozeznatelní
- **Sumeček americký** (*Ameiurus nebulosus*) – 1890, ze Severní Ameriky, dovezen J. Šustou na Třeboňsko, v současnosti hojně rozšířen na dolním toku Labi, má prý výborné maso.

V r. 2005 byl potvrzen výskyt **sumečka černého** (*Ameiurus melas*) v rybnících u Lomnice na Lužnici, kam byl dovezen s násadou kapra z Chorvatska. V původní domovině, tj. v Severní Americe, se oba druhy mezi sebou kříží.

Úspěšně introdukované druhy

- **Koljuška tříostná** (*Gasterosteus aculeatus*) – poč. 20. století v Praze díky akvaristům. Výskyt ostrůvkovitě v povodí Labe, Moravy a Odry. Dokáže žít ve slaných brakických i sladkých vodách, u nás nemá žádný významná
- **Slunečnice pestrá** (*Lepomis gibbosus*) – 1929 dovezena na Třeboňsko s plůdkem kapra z bývalé Jugoslávie, původně Severní Amerika. Rozšířená ostrůvkovitě na celém území ČR, není příliš hojná

Pozitiva / negativa introdukce

- Pozitiva - produkční význam
 - sportovní rybaření, atraktivita revírů
- Negativa - konkurence pro původní ryby (kras, střevlička)
 - riziko zavlečení specifických cizopasníků a nemocí
 - důsledky se mohou ukázat mnohem později
 - v dnešní době přísné posuzování a jasné stanovení pravidel (Vodní zákon, Zákon o rybářství)

Použitá literatura

- Vetešník, L., & Lotocki, T. (2014, May 27). Nepůvodní druhy ryb v našich vodách [Web log message]. Retrived from <http://www.chytej.cz/clanky/1487/nepuvodni-druhy-ryb-v-nasich-vodach/>
- Lukáš (2006, December 18). Introdokované druhy ryb ve vodách České republiky [Web log message]. Retrived from <http://www.mrk.cz/clanek.php3?id=733>
- Litoš, K. (2015, October 10). Zkrácený přehled ryb, které se vyskytují v našich vodách. [Online forum document] Retrived from <http://www.rybari-zbraslav.cz/ryby-nasich-vod.html>
- Lusk, S., Lusková, V., & Hanel, L. (2011) Černý seznam nepůvodních invazivních druhů ryb České republiky. *Biodiverzita ichtyofauny ČR, 2011 (VIII.)*, 79-97. Retrived from <http://invaznidruhy.nature.cz/res/archive/159/020804.pdf?seek=1398257366>